

Bijna een kwart van de patiënten gaat rechtstreeks naar de fysiotherapeut

Factsheet Landelijke Informatievoorziening Paramedische Zorg, mei 2006

In de eerste twee maanden van 2006 bezocht een kwart van de patiënten de fysiotherapeut zonder eerst een huisarts of medisch specialist geraadpleegd te hebben. Deze rechtstreekse toegang heeft vooralsnog niet geleid tot een toename van patiënten bij de fysiotherapeut. Patiënten die verzekerd zijn bij een zorgverzekeraar die fysiotherapie zonder verwijzing niet of alleen onder bepaalde omstandigheden vergoedt, maken minder gebruik van de mogelijkheid om rechtstreeks de fysiotherapeut te bezoeken dan patiënten die verzekerd zijn bij een zorgverzekeraar die geen beperkingen stelt.

Achtergrond

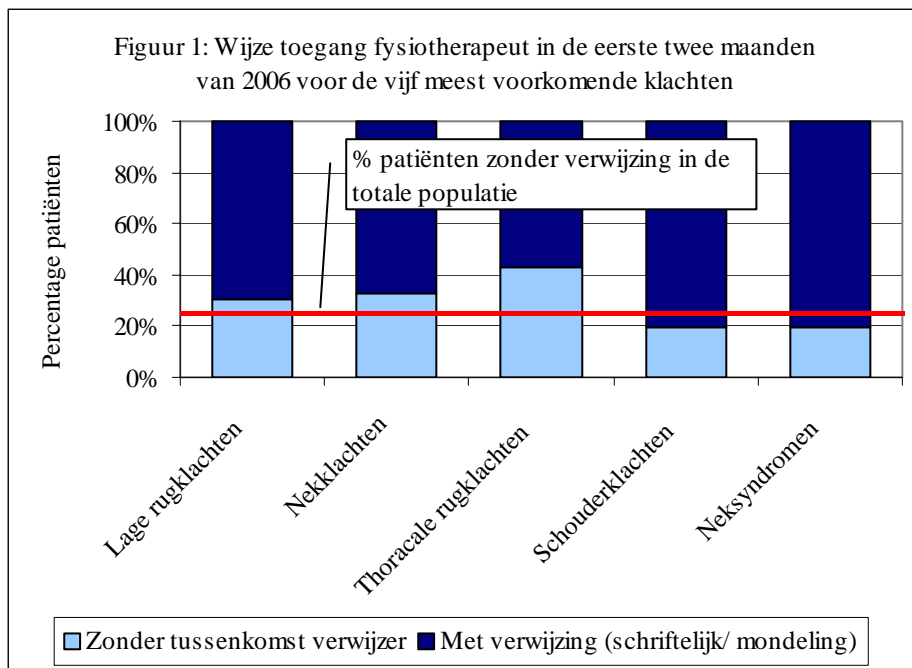
Sinds 1 januari 2006 kunnen patiënten rechtstreeks, dat wil zeggen zonder tussenkomst van een arts, bij de fysiotherapeut terecht. De mogelijkheid voor rechtstreekse toegang vergroot de keuzevrijheid van patiënten, zorgt voor een verdieping van het fysiotherapeutisch vakgebied en past binnen de plannen voor taakherschikking (1). In een proefproject, geëvalueerd door TNO-PG, bleek ongeveer 10% van de patiënten gebruik te maken van rechtstreekse toegang. Deze personen waren over het algemeen jonger en hoger opgeleid dan de personen die geen gebruik maakten van de rechtstreekse toegang, het klachtenpatroon van de patiënten was hetzelfde (2). Daarnaast toonde het onderzoek van TNO-PG aan dat rechtstreekse toegang niet tot een grote toename van het aantal patiënten per praktijk leidt. Toch werd dit in het veld nog wel verwacht.

Ter voorbereiding op de rechtstreekse toegang hebben fysiotherapeuten verplichte scholing gevolgd en zijn er protocollen opgesteld (3). Daarnaast is er veel media-aandacht aan de landelijke invoering van rechtstreekse toegang gegeven. Misschien dat hierdoor meer mensen van de rechtstreekse toegang naar de fysiotherapie gebruik maken dan in het proefproject werd gevonden. Aan de hand van registratiegegevens uit de Landelijke Informatievoorziening Paramedische Zorg (LiPZ) zullen de effecten van de landelijke invoering gevolgd worden. In deze factsheet is beschreven 1) hoeveel en welke patiënten in de eerste twee maanden van 2006 gebruik hebben gemaakt van rechtstreekse toegang; 2) of er in de eerste twee maanden van 2006 een groter aantal patiënten behandeld is door fysiotherapeuten; 3) of de rechtstreekse toegang in de eerste twee maanden van 2006 heeft geleid tot een andere patiëntenpopulatie vergeleken met de eerste twee maanden van 2005; 4) en of de mate waarin patiënten gebruik maken van rechtstreekse toegang samenhangt met de zorgverzekeraar.

Resultaten

1) Bijna een kwart van de patiënten gaat rechtstreeks naar de fysiotherapeut

In de eerste twee maanden van 2006 is gemiddeld 24,3% van de patiënten zonder tussenkomst van een arts bij de fysiotherapeut gekomen. Van de patiënten tussen de 25 en 34 jaar kwam bijna een derde (32,1%) rechtstreeks en van de hoger opgeleide patiënten kwam 34,6% rechtstreeks. Met name patiënten met thoracale rugklachten kwamen vaker dan gemiddeld rechtstreeks bij de fysiotherapeut (figuur 1).

Patiënten met een klachtenduur van minder dan één maand kwamen vaker zonder tussenkomst van een arts dan patiënten met langdurige klachten (respectievelijk 34,5% en 18,4%). Van de patiënten met twee tot zeven dagen klachten kwam bijna de helft van de patiënten rechtstreeks (46,3%). Verder blijkt uit de resultaten dat ruim eenderde van de patiënten met een recidiverende klacht rechtstreeks bij de fysiotherapeut kwam (34,8%) tegenover 18,3% van de patiënten bij wie de klacht voor het eerst optrad. Als patiënten reeds eerder fysiotherapie of oefentherapie Cesar of Mensendieck gehad hebben, kwamen ze vaker rechtstreeks bij de fysiotherapeut dan patiënten die deze zorg niet eerder gehad hebben (respectievelijk 31,6% en 17,0%).

Er blijkt dus een specifieke groep patiënten gebruik te maken van rechtstreekse toegang. Daarnaast blijken meer patiënten rechtstreeks naar de fysiotherapeut te gaan dan op grond van eerder onderzoek werd verwacht. Mogelijk komt dit mede door de uitgebreide reclamecampagne.

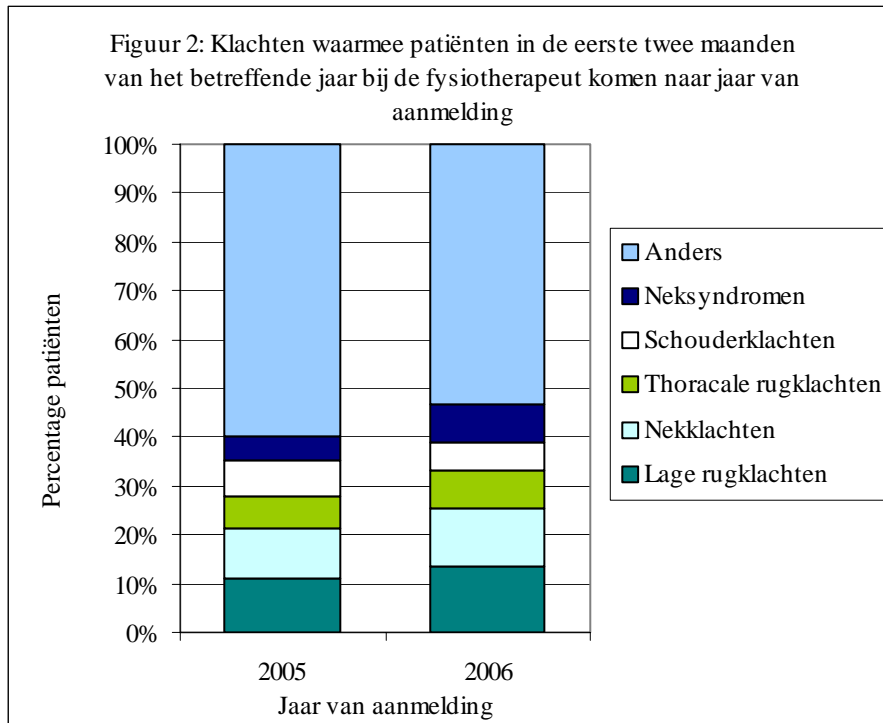
2) Vooralsnog geen grotere toeloop van patiënten

Hoewel door veel mensen in het veld een grotere toeloop van patiënten verwacht werd, blijkt dit vooralsnog niet het geval te zijn. Sterker nog, het aantal patiënten dat in de eerste twee maanden van 2006 behandeld is, lijkt gemiddeld 6,0% lager te liggen dan het aantal patiënten dat in de eerste twee maanden van 2005 behandeld is. Wel zijn er grote verschillen tussen praktijken: bij 12 van de 31 praktijken werden in de eerste twee maanden van 2006 méér patiënten behandeld dan in dezelfde periode van 2005. Het is mogelijk dat patiënten een bezoek aan de fysiotherapeut in het begin van 2006 hebben uitgesteld, bijvoorbeeld omdat ze twijfelden over een overstap naar een nieuwe zorgverzekeraar. Hierdoor kan tijdelijk een verminderde vraag naar fysiotherapie zijn opgetreden. Het is daarom belangrijk de effecten van de rechtstreekse toegang ook in de loop van 2006 te blijven monitoren.

3) Patiëntenpopulatie is niet veranderd door rechtstreekse toegang

De totale patiëntenpopulatie is in de eerste twee maanden van 2006 wat betreft geslacht, leeftijd en opleidingsniveau niet veranderd vergeleken met de eerste twee maanden van 2005. Ook zijn er geen veranderingen in de duur van de klacht, het aandeel patiënten met

recidiverende klachten en het aandeel patiënten met eerdere fysiotherapie of oefentherapie Cesar of Mensendieck. Er zijn kleine verschillen in de gepresenteerde klachten (figuur 2). In de eerste twee maanden van 2006 kwamen patiënten vaker met klachten aan de wervelkolom dan in de eerste twee maanden van 2005.

Aangezien er geen grotere toeloop naar de fysiotherapeut is geweest én de samenstelling van de patiëntenpopulatie nauwelijks is veranderd, lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat de huisarts in de eerste twee maanden van 2006 minder patiënten heeft gezien dan het geval zou zijn geweest als fysiotherapie niet rechtstreeks toegankelijk was geweest. De individuele huisarts zal echter weinig gemerkt hebben van een verminderde werkdruk, omdat het slechts een gering deel van zijn patiëntenpopulatie betreft.

4) Verzekering blijkt van invloed op gebruik rechtstreekse toegang

Hoewel het realiseren van rechtstreekse toegang tot fysiotherapie landelijk beleid van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport was, hebben niet alle zorgverzekeraars dit beleid gevolgd. Sommige zorgverzekeraars hebben aanvullende polisvoorwaarden gesteld, waardoor behandelingen zonder verwijsbriefje niet of slechts beperkt vergoed worden (4). Het blijkt dat patiënten die bij deze zorgverzekeraars zijn aangesloten in mindere mate gebruik maakten van rechtstreekse toegang dan patiënten bij wie geen beperkingen door de zorgverzekeraar worden opgelegd (respectievelijk 21,5% en 27,0%). De toegang tot de fysiotherapeutische zorg is dus niet voor iedereen gelijk. Het is de vraag of mensen zich hiervan bewust waren bij de keuze voor hun zorgverzekering.

Methodologische verantwoording

Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van gegevens uit de Landelijke Informatievoorziening Paramedische Zorg (LiPZ). Dit is een landelijk representatief netwerk waarin extramuraal werkzame reguliere fysiotherapeuten, oefentherapeuten Cesar en Mensendieck (oefentherapeuten C/M) en diëtisten geautomatiseerd gegevens registreren over

de zorg die zij aan hun patiënten leveren. Binnen LiPZ worden de diagnoses zoals ze door de verwijzer (huisarts of medisch specialist) gesteld worden, geregistreerd. Als patiënten gebruik maken van de rechtstreekse toegang, registreren fysiotherapeuten de klacht waarmee de patiënt binnenkomt. Op het NIVEL (Nederlands instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg) worden de verwijsteksten en de klachten gecodeerd naar de International Classification of Primary Care (ICPC).

In de eerste 2 maanden van 2005 zijn door 41 fysiotherapiepraktijken gegevens van 2.396 patiënten aangeleverd, in de eerste 2 maanden van 2006 hebben 37 fysiotherapiepraktijken gegevens van 2.302 patiënten aangeleverd. Veranderingen in het aantal behandelde patiënten zijn bepaald met gegevens van praktijken die zowel de eerste twee maanden van 2005 als de eerste twee maanden van 2006 gegevens hebben aangeleverd (n = 31).

Referenties

- (1) Hoogervorst H. Brief aan de voorzitter van de Tweede Kamer. Directe toegankelijkheid fysiotherapie. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2004.
- (2) Ooijendonk WTM, van Hespden ATH, Pronk MG, de Vries SJ. Pilot Directe Toegankelijkheid Fysiotherapie. Leiden: TNO, 2004.
- (3) Patiënt ontdekt rechtstreekse toegang fysiotherapeut. Persbericht Koninklijk Nederlands Genootschap Fysiotherapie (KNGF). ANP Pers Support. 7 April 2006.
- (4) KNGF. Fysiotherapie: check voor alle zekerheid uw zorgverzekering. <http://www.fysiotherapie.nl/index.html?menuID=59&subID=62&cntID=62> . Bezocht op 10 april 2006.